הויפ־אויפגאנג — 4.54
זון אונטערגאנג — 7.56.

אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

וועטער:
וואלקנדיק, קיל, רעגן.

די איינציקע אידישע
צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאָג

Vol. 20, No. 92. Winnipeg, Thur. May 8, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג דאנערשטאג י׳ אייר, תר״ץ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
MAY 16 1930
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

קאנאדער אימיגראציע געפאלן אין פארגלייך מיט לעצטן יאָר

פארקלערונג אויף פיר מיט א האלבן טויזנט פארצייכנט פאר פינאנציעלן יאָר 1929—1930 — ברטישע אימיגראציע איז פארגרעסערט געוואָרן אויף פינף טויזנט

אטאווא, מאי 8. — די קאנאדער אימיגראציע פאר דעם פיסקאלן יאר וואס האט זיך פארענדיקט מארט 31טן, 1930, האט דערגרייכט דעם סך־הכל פון 163,288 — א פארקלענערונג פון 4,434 אין פארגלייך מיט דעם פריעריקן יאר.

פון די דאָזיקע אימיגראנטן זיינען 64,082 געווען פון די ברטישע אינזלען; 30,722 פון די פראאיניקטע שטאטן; 30,332 פון די צפון אייראָפּיאישע ראסן, און 38,147 פון 33 אנדערע לענדער.

די ברטישע אימיגראציע פון דעם יאר האט געוויזן א וואוקס פון 5,202 אין פארגלייך מיט די פריעריקע 12 חדשים; אימיגראציע פון די פראאיניקטע שטאטן האט זיך פארגרעסערט אויף 167, און פון די צפון־אייראָפּיאישע לענדער — אויף 753. די אימיגראציע פון אלע אנדערע "ניט פארגעזעצונענע" לענדער איז געפאלן אויף 10,556.

פאר דעם זעלבן פעריאָד האבן זיך קיין קאנאדע צוריקגעקערט פון די שטאטן 29,803 קאנאדער, וואס זיינען געווען אריינגעפאָרן אהין מיט׳ן צוועק צו באזעצן זיך דאָרטן.

—(::)—

מארשאל זשאָפר, בא־רימטער פראנצויזישער גענעראל ערנסט קראנק

פאריז, מאי 8. — מארשאל זשאפר, העלד פון דער מארן שלאכט, איז ערנסט קראנק אין זיין הויס אין לוואוועסיען, ארום פאריז, און מען צוויפלט, אויב ער וועט איבערלעבן די קראנקהייט.

מארשאל זשאפר איז איצט 78 יאר אלט. ווי די פארשטארבענע קלעמענסא און מארשאל פאש האט ער אויף אָנגע־שריבן זיינע זכרונות פון דער מלחמה. ער וויל אָבער ניט זיין זאָלן געדרוקט ווערן ביז נאָך זיין טויט, ווייל, ווי ער זאגט, ער האט מורא זיי זאָלן ניט ארויסרופן צופיל פארבייטערונג.

—(::)—

מאָרים סעמועל אין סאסקאטון זונטאָג

מאָרים סעמועל

סאסקאטון, סאסק. — מאָרים סעמועל וועט דא עפענען דעם פאראייניקטן ציון קאמפיין דעם זונטאָג, מאי 11טן, אנקור מענדיק אהער פון רעדזשיינע.

פון דאנען וועט ער אָפּפאָרן קיין ערמאָנטאָן, וואו ער וועט פארברייטגען מאי 13 און 14; וואנקאווער, מאי 17 און 18; וויקטאריא, מאי 19; קאלגארי, מאי 21 און 22, און ווינניפעג, מאי 26.

רומענישער מיניסטער זאָגט צו צו צוימען די קוזיסטן

(ספּעצ. טעלעג. צו ד״א.וו. דורך "איטא")

בוקארעסט, מאי 8 (איטא).— אן אפיציעלער קאמוניקאט וועגן דעם איבערפאל פון קוזיסטישע יונגעלייט אויף די אידן אין טורגופרומאס שטעלט פעסט, אז פון די דרייסיק יונגעלייט וואס האבן באגלייט קוזאן אין דעם איבערפאל זיינען די מייסטע ניט געווען קיין סטודענטן.

די אידן פון שטעטל האבן זיך ווייטער געשעטלט, און אין זייער געוועלאכן זעלבסטשוץ האבן זיי פארוואונדעט אכט פון די קוזיסטן, אָבער קיינער פון די סטודענטן אדער פון דעם אידישן צד איז ניט געטויט געווארן.

דער אונטערסעקרעטאר פון שטאט, אנגעלסקו, האט פארבאָטן וועלכע ס׳איז מאניפעסטאציעס מצד די קוזיסטן אין פארבינדונג מיט דער פאסירונג און האט דערקלערט, אז די רעגירונג וועט דורכפירן שטרייזע אלע מיטלען אנגעצייכנט קעגן דער קוזיסטישער באוועגונג.

ארבעט אויף סעלקירק עוועניו "עקסי־בישאָן" פלאץ וועט זיך אפשר אין גיכן אָנפאנגען

עס קאן זיין, אז די ארבעט פאר דער צונגרייטונג פון דעם סעלקירק עוועניו "עקסיבישאָן" פלאץ זאָל זיך גאר אינגיכן אנפאנגען, כאָטש דאָס פלאץ קאן שוין ניט זיין גרייט פאר אן "עקסיבישאָן" דעם זומער.

אויף א פארשלאג פון אלדערמאן דזש. סימפּקין, ביי דער ספּעציעלער "עקסיבי־שאָן" קאָמיסיע, איז איינשטימיג באַשלאָסן געווארן, אז דאָס אלטע "עקסיבי־שאָן" פלאץ צווישן סעלקירק און דזשאר־וויס עוועניוס און ביז מעקפּיליפס סטריט, זאָל זיין דאָס פלאץ פאר דער באנייטער "עקסיבישאָן".

דאָס פלאץ וועט פארגעשלאָגן ווערן צו דער "וויניפּעג עקסיבישן אסאָסיאיישאָן", און עס איז גאנץ זיכער, אז זי וועט אים אָנגענומען. דער באשלוס פון דער קאָמיסיע וועט איבערגעגעבן ווערן צום שטאט־ראט, און וועט באטראכט ווערן אויף זיין זי־צונג קומענדיקן דינסטאג.

וועט די פראגע דורכגיין, אט די אינ־סטאנצן, וועט די ארבעט אויפ׳ן פלאץ וואַרשיינלאך גלייך אָנפאנגען זיך, כאָטש דאָס יאר וועט שוין ווייניפּער ניט קאָנען האָבן קיין "עקסיבישאָן".

—(::)—

"שווייענדיקער סענא־טאָר" געשטאָרבן אין עלטער פון 102 יאָר

אטאווא, מאי 8. — סענאטאר דזש. קאזימיר דעסאולעס, איז דאָ געשטאָרבן אין עלטער פון 102 יאר.

דער פארשטאָרבענער סענאטאָר איז געווען אין קאנאדער סענאט 23 יאר. אין פארלויף פון דעם לאנג פעריאָד האָט ער קיין איין מאָל ניט געהאלטן קיין רעדע און ער האָט זיך קיין איין מאָל ניט באַטייליקט אין קיין דיסקוסיע.

זיין ניינעריקייט האָט אים פארפירט הינטער די גראטעס

אָקלאנד, קאל. מאי 8. — פאטריק מעגדונאל זיצט דאָ איצט הינטער די גראָ־טעס און ער זיך אליין א דם שונא, און שולדיק אין דעם אין זיין ניינעריקייט וואָס האָט אים אליין פארפירט אין חד־גדיא אריין.

נעכטן ביינאכט איז ער אריינגעקומען אין דער הינער פּאָליציי סטאנציע און ער האָט דערקלערט, אז ער וויל "בלויז אויס ניינעריקייט" אויסגעפינען צו אי־מיצער האָט ארויסגענומען א וואראנט צו ארעסטירן מרס. מעקדונאל.

"ניין, קיינער האָט ניט ארויסגענו־מען קיין וואראנט צו ארעסטירן מרס. מעקדונאל, אָבער מיר האבן א וואראנט וואָס ליגט ביי אונז פאר דיר לעצטע פינף יאָר פאר מר. מעקדונאל" — האָט מען אים געענטפערט. אין דעם וואראנט ווערט געזאָגט אז מר. מעקדונאל האָט פארשווענדעט $225.00 פרעמד געלט, און מען האָט אים טאקע באלד "אויס ניינעריקייט" פארזארגט מיט א נאכטלע־גער הינטער די גראטעס.

רבנים קאָנפערענץ באדויערט טרוי־עריקע עקאָנאמישע לאגע פון רבנים

לייקוואוד, נ. דזש., מאי 8 (איטא). — דער עקאָנאמישער און גייסטיקער מצב פון די רבנים ביי היינטיקן טאָג, איז גע־ווען די טעמע פון אַן ערנסטער דיסקוסיע ביי דער נעכטיקער זיצונג פון דער קאָנ־פערענץ פון דעם רבנים פארבאנד פון די פאראייניקטע שטאטן און קאנאדע. כאָטש די דעלעגאטן זיינען געבעטן געווארן ביי דער עפענונג פון דער דיסקוסיע ניט צו ריידן וועגן דעם ענין אין א וויינענדיקן טאָן נאָר אָפּטימיסטיש, ווי עס פּאסט פאר מענשן וואָס זיינען שטאָלץ מיט זייער באַרוף, זיינען אָבער פארט אַ סך ביטערע דערקלערונגען געמאכט געווארן אין פארלויף פון דער דיסקוסיע.

עס קאָן זיין, אז דער גרוי־סער דיריזשאבל אר.־100 וועט פון דאָ־נען ארום ענדע מאי אָפּפליען קיין קאנאָ־דע, וועלן די פאסאזשירן זיך צעשיידן מיט׳ן לאנדאנער בריעג מיט׳ן באוואוסט־זיין אז אין דער צייט וועלן זיי פליען אי־בער׳ן ברוינזנדן אקעאן וועלן זיי זיין אין שטענדיקער פארבינדונג מיט דער וועלט ניט בלויז דורך ראידאָ, נאָר אויך דורך דער נייסטער דערפינדונג — טעלעוויזיע.

עס איז היינט באקאנט געווארן, אז אן אפּאראט איז אריינגעשטעלט געווא־רען אין דער ריזיקער לופט שיף וואָס וועט דערמעגלאכן די באאמטע פון דער שיף צו באקומען וועטער־קארטעס צו־גענדיקע פון דעם מיניסטער פון דער מיטעריאָס. די דאָזיקע קארטעס וועט די שיף באקומען אין פינף מינוט צייט דורך טעלעוויזיע.

עס ווערט געזאָגט אז די דאָזיקע ביל־דער וועלן אין א גרויסער מאָס פאראייניק־טערן דער רייזע פון דער שיף ווייל זיי וועלן אנווייזן די אפיצערן אויף די שטורם צענטערן וואָס קומען פאר אויפ׳ן ים און זיי וועלן זיך קאָנען לאָזן פליען אין דער ריכטונג פון גינסטיקע ווינטן.

די אר.־101, א שוועסטער שיף פון דער אר.־100 וועט איינגעריכטעט ווערן מיט אן ענלאכן אפּאראט.

ראָזאָטן ברעכן אויס אין בורמא נאָך דער ערד־ציטערניש

איינע פון די רייכסטע פאנאדאס (קיר־כען) דאָ אין שטאט איז אומגעפאלן. דער נאָרדענער דאך, וואָס ווערט אָפּגעשאַצט אין ווערט פון א מיליאָן מיט 200 טוי־זענט דאָלאר, איז אראָפּגעריסן געווארן צום גרונט.

די רעטונגס אַרבעט ווערט ענערגיש אָנגעפירט. די פארבינדונגען זיינען פון דער ערד ציטערניש איבערגעריסן געווא־רען.

—(::)—

רואיקער צושטאנד בא־ריכטעט פון אינדיע

לאָנדאָן, מאי 8. — די אומרוען וואָס זיינען לעצטנס אויסגעבראָכן אין אינדיע האָבן זיך מיטמאָל אָפּגעשטעלט. אויסער אייניקע קלענערע צוזאמענשטויסן, זיינען נעכטן קיין שום אומרוען ניט פארגעקו־מען אין לאנד.

דער קאפּיטאליזם נעמט פאר זיך ניט צו אינגאנצן די פרוכט פון דער טיכטי־קייט. פאר אים איז נויטיק צו געבן דעם ארבעטער פריי צייט צו קאנען פאר־ברויכן פּראָדוקטן און געלט אויף צו קויפן זיי. ער דאַרף האָבן דעם מארק, און ער איז פאראייניגטערעסירט אין דעם, אז דער ארבעטער זאָל קאָנען געניסן אין אור־טאמאָביל, א ראדיאָ, א טעאטער ספּעק־טאקל און א. וו. — און ער גיט אים די געלעגענהייט צו געניסן דערפון.

אָבער די אמעריקאנער מעטאָדן, סיי פון ארבעט און סיי פון געברויך, פירן צו דער פארשווינדונג פון דער מענשלאכער פערזענלאכקייט. דער מענש איז ביי דער ארבעט א שרייפעלע פון דער מאשין, און ווילן און אינציאטיווע, און זיין פרייער צייט איז ער, ווי די ארטיקלען וואָס ער פּראָדוצירט, א "מאגל־פּראָדוקט", אָן פערזענלאכקייט און אָן אינדיווידועלע שטרוכן.

דער סיסטעם פירט צום "ראָבאָט", צום גולם, — דעם גולם אין דער ארבעט און דעם גולם אין דער געזעלשאפט.

* * *

מערקווירדיק איז, מיט וואָס פאר אן אימפּעט, מיט וואָס פאר א התלהבות דאָס באלשעוויסטישע רוסלאנד האָט עס אויס־געכאפּט די דאָזיקע אמעריקאנער מעטאָדן

דער באלשעוויסטישער קאמוניזם באַ־זירט זיך דאָך טאקע ניט אויף דער פריי־ער מענשלאכער פערזענלאכקייט, נאָר ער זוכט צו פארוואנדלען דעם מענשן אין בלויז א שרייפעלע פון א געזעלשאפטלא־כער מאשין, אין א בין, וואָס האָט אין זיך בלויז דעם סטאדע־אינסטינקט.

זאָל דאָס געלינגען דעם באלשעוויזם, וועט ער, ווי דער אמעריקאנער קאפּיטאל, קאָנען באלוינען דעם ארבעטער מיט אור־טאמאָבילן, ראדיאָס, שיינע אָן באקוועמע היימען, און א. וו. ער וועט אָבער ביי אים צונעמען די מענשלאכע נשמה און דעם פריי־ווילן.

* * *

עס איז דער דור פון׳ם גולם.

דער גולם רוקט זיך אויף אונז, און ער שטויסט ארויס דעמענשן. און די וואט־באָנס, די משעמפּאָנס פון׳ם מענשן קאָנען דעם גולם, זיינען קליין אין צאָל און הילף־לאָז אין קאמף.

ניטאָ וואו צו באהאלטן זיך פון׳ם גולם. און דוקא אין׳ם לאנד פון סאציאלער רע־וואלוציע איז ער געווארן דער גאט, צו וועלכן עס דינט די רעוואלוציע . . .

אנב - אורחא

פון מארק

דער גולם באזיגט דעם מענשן

איך האָב אנומלט געלייענט אן אינטע־רעסאנט שטיקל נייעס אין די צייטונגען: עגנוס וואטסאָן, הויפּט־דירעקטאָר פון א גרויסער פּאָזערוון פאבריק אין ניו־קעסל־אויפ׳ן־טיין, ענגלאנד, האָט רעזיג־נירט פון זיין דירעקטאָרשאפט אין דער פאבריק, צוליב דער באוועגונג פאר "ראַ־ציאָנאליזאציע" וואָס ווערט דארטן, ווי אומעטום, אנגעפירט.

"ראציאָנאליזאציע", אדער, ווי דאָס רופט זיך אין סאָוועט־רוסלאנד, "פּאָרדי־זאציע", מיינט, די דערגרייכונג פון וואָס א גרעסערער פּראָדוקציע, דורך דער גרעס־טער מאשיניזירונג פון דער ארבעט, דורך דער שטרייענגסטער ארדענונג און מיכטי־קייט און דער פארוואנדלונג פון די אר־בעטער אין "ארבעטער הענט", אין שרייפלאך פון דער גרויסער מאשין, — אין׳ם הענט, אָן א ווילן, נאָר כסדר געטרייבן פון׳ם געיער פון די רעדער פון דער מאשין אָנגעבנדיק זיין רעזיגנאציע, האָט מר. דזשאנסאָן געזאָגט:

"איך וויל ניט, אז מענשן זאָלן באהאנ־דעלט ווערן ווי רעדלאך פון א מאשין . . . איך פארלאנג א הומאניטארע אויסטייט־שונג פון געשעפט־מעטאָדן אין זייער מע־כאניזאציע . . . מיר מוזן דאָס פארשטיין, אנדערש וועט די ראציאָנאליזאציע ווערן א געפאר פאר אונז".

* * *

אינטערעסאנט איז דאָס דערמיט, וואָס עס געפינט זיך נאָך א מענש וואָס קען רעזיגנירן פון דירעקטאָרשאפט פון א גרויסער אונטערנעמונג, ווייל ער קאָן ניט פארטראָגן די פארוואנדלונג פון׳ם ארבע־טער אין א גולם.

דאָס האָט פאסירט אָבער אין ענגלאנד. אין אמעריקע וואָלט מען אזא מענשן פארזעצט אין א משוגעס הויז, און אין סאָוועט רוסלאנד וואָלט מען אים פאר־שיקט אויף די סלאָוועצקער אינזלען, ווי א קאנטר־רעוואָלוציאָנער, וואָס שטערט דורכפיר פון׳ם פינף־יאָריקן פּלאן.

* * *

ניט אומזיסט הייסט עס אין סאָוועט־רוסלאנד "פּאָרדיזאציע".

עס איז געווען אמעריקע, וואָס האָט דערגרייכט די גרעסטע פולקאָמענהייט אין דער פארוואנדלונג פון׳ם ארבעטער אין א שרייפעלע פון דער מאשין, און ווייל אין א געווען דער, וואָס האָט דאָס געטאן אמטיכטיקסטן.

מיט איר "עפּישענסי" האָט זי דער־גרייכט גוואלדיקע רעזולטאטן. די פּראָ־דוקציע פון אָן אמעריקאנער ארבעטער איז, אין דורכשניט, האָכט זיך, א פאר מאָל גרעסער אפילו ווי די פּראָדוקציע פון דעם זייער טיכטיק דייטש.

און אמעריקע האָט אזוי דערוואָרבן פאבלהאפטע רייכטימער, וועלכע ס׳גאנ־צע וועלט, און באזונדערס דאָס הונגערי־קע רוסלאנד, זיינען איר מקנא.

נו, איז "ראציאָנאליזאציע" אומעטום געווארן דער אָפּגאָט, און באזונדערס טאָ־קע אין׳ם באלשעוויסטישן רוסלאנד, וועל־כע האלט שטענדיק אמעריקע פאר איר מוסטער, און — פארמעסט זיך אָנצאָגן זי אין דער הינזיכט, און דוקא נאָר איינציכ!

* * *

די עקאָנאָמישע לאגע פון דעם אמערי־קאנער ארבעטער איז אין דער אמת׳ן טאָ־קע בעסער, ווי וואו ס׳איז אנדערש.

דער קאפּיטאליזם נעמט פאר זיך ניט צו אינגאנצן די פרוכט פון דער טיכטי־קייט. פאר אים איז נויטיק צו געבן דעם ארבעטער פרייע צייט צו קאנען פאר־ברויכן פּראָדוקטן און געלט אויף צו קויפן זיי. ער דאַרף האָבן דעם מארק, און ער איז פאראייניגטערעסירט אין דעם, אז דער ארבעטער זאָל קאָנען געניסן אין אור־טאמאָביל, א ראדיאָ, א טעאטער ספּעק־טאקל און א. וו. — און ער גיט אים די געלעגענהייט צו געניסן דערפון.

אָבער די אמעריקאנער מעטאָדן, סיי פון ארבעט און סיי פון געברויך, פירן צו דער פארשווינדונג פון דער מענשלאכער פערזענלאכקייט. דער מענש איז ביי דער ארבעט א שרייפעלע פון דער מאשין, און ווילן און אינציאטיווע, און זיין פרייער צייט איז ער, ווי די ארטיקלען וואָס ער פּראָדוצירט, א "מאגל־פּראָדוקט", אָן פערזענלאכקייט און אָן אינדיווידועלע שטרוכן.

דער סיסטעם פירט צום "ראָבאָט", צום גולם, — דעם גולם אין דער ארבעט און דעם גולם אין דער געזעלשאפט.

* * *

עס איז דער דור פון׳ם גולם.

דער גולם רוקט זיך אויף אונז, און ער שטויסט ארויס דעמענשן. און די וואט־באָנס, די משעמפּאָנס פון׳ם מענשן קאָנען דעם גולם, זיינען קליין אין צאָל און הילף־לאָז אין קאמף.

ניטאָ וואו צו באהאלטן זיך פון׳ם גולם. און דוקא אין׳ם לאנד פון סאציאלער רע־וואלוציע איז ער געווארן דער גאט, צו וועלכן עס דינט די רעוואלוציע . . .

גרעסטע אידישע געלערנטע אין דער וועלט אפעלירן פאר איד. וויסנשאפט. אינסטיטוט

איינשטיין, פרויד, דובנאָוו, זשיטלאָווסקי, עדוואַרד בערנשטיין און אנדערע שרייבן אונטער אויפרוף

(ספּעציעלע טעלעגראמעס צו "דאָס אידישע וואָרט" פון "איטא")

ניו־יאָרק, מאי 8 (איטא).— צוליב דעם פינף־יאָריקן יובילײ פון דעם אידישן ווי־סנשאפטלאכן אינסטיטוט, האָט דער ערן־פּרעזידיום פון׳ם אינסטיטוט פארעפנט־לאכט אן אויפרוף צו אלע אידישע קהלות און ארגאניזאציעס, איבער גאר דער וועלט, צו שטיצן די גרויסע ארבעט פון דער יונ־גער אינסטיטוציע, וואָס האָט שוין פאר־שפּרייט אירע צווייגן אויבער יובעצן לענ־דער און וועלכע איז אומפּאר־טייאיש. דער אינסטיטוט, ווערט דערקלערט אין׳ם אויפ־רוף, האָט פאר דער קורצער צייט פון זיין עקזיסטענץ שוין געאמכט גרויסע דער־גריכונגען אויף די געביטן פון אויספאָר־שונג פון אידישער געשיכטע, פילאָלאָגיע, עקאָנאָמיק, עטנאָגראפיע און ביבליאָגראָ־פיע.

צווישן די אונטערגעשריבענע אויפ׳ן אויפרוף זיינען: עדוואַרד בערנשטיין, דער 80־יאָריקער סאָציאָלאָגישער פירער און טעאָרעטיקער פון דייטשלאנד; פּראָפּ. אלבערט איינשטיין, בערלין; שמעון דובנאָוו, בערלין; דר. זיגמונד פרויד, ווין; דר. חכם גאסטער, לאנדאָן; דר. סאפיר, שי־קאגא; דר. חיים זשיטלאָווסקי, ניו־יאָרק; פּראָפּ. סימאנסען, קאָפּענהאגען.

שטאט אקאדעמיע פון בייערן וועט פארשן אידישע שפּראך

מינכען, בייערן, מאי 8. — די שטאט־אקאדעמיע פאר וויסנשאפטלאכער פאר־שונג פון גערמאניזם פלאנט צו גרינדן א דעפּארטמענט פאר דער פארשונג פון אי־דישער שפּראך און אידישן פאָלקלאָר, כדי פעסטצושטעלן די קרובה׳שאפט פון אידיש צו דייטש.

די אקאדעמיע לאדט איין די אידישע וויסנשאפטלאכע קרייזן צו געבן איר דעם נויטיקן אויספאָרשונג מאטעריאל, און זי פרעגט אויף אָן, אויב די אידישע קרייזן וואָלטן פינאנסירט די אידישע סעקציע.

די דייטשע־שפּראך געזעלשאפט האָט באשלאָסן אין פּרינציפּ צו באטייליקן זיך אין דער דאָזיקער ארבעט פון דער אקא־דעמיע.

ראָזאָטן ברעכן אויס אין בורמא נאָך דער ערד־ציטערניש

ראנגון, בורמא, אינדיע, מאי 7. — אינדישע איינוואוינער אין ראנגון, וועל־כע ציילן ארום אכצן טויזנט נפשות, באטראכטן די ערדציטערניש ווי א שטראָף פון גאָט פאר דעם אראָפּט פון מאהאטמא גאנדי, פירער פון דעם פאר־סיזון וועדערשטאנד קעגן ענגלאנד.

אינדיער האָבן געמאכט ראָזאָטן אין שטאט נאָך דער ערד־ציטערניש. זיי האָב־בען אראָפּגעריסן אויסלענדיש געמאכטע קליידער פון פארבייניער און פארברענט עס אויף שייטער־הויפנס. פּאָליציי און סאָלדאטן האָבן איינגעשטעלט אָרדענונג, אָבער ראָזאָטן זיינען ווידער אויסגעבראָכן דינסטאג פרי.

50 מענשן זיינען אין ראנגון אומגעקו־מען און 204 זיינען פארוואונדעט גע־ווארן אין דער ערדציטערניש. א שריפה איז דערנאָך אויסגעבראָכן, וועלכע האָט פארניכטעט דעם מארק און אנדערע גע־ביידעס.

אין פּעגו איז א גרויסע צאָל מענשן אומגעקומען און א קינאָטעאטער, וועל־כער איז אומגעפאלן אינמיטן ספּעקטאקל.

טשעכאָסלאָוואקיע וועט איינפירן ליכטראלן נא־טוראליזאציע געזעץ

פּראג, מאי 8 (איטא). — די טשעכאָ־סלאָוואקישע רעגירונג וועט פארלייכטערן די געזעצן פון בירגערשאפט אויף א ליכ־טראלן אופן; האָט דערקלערט דער אי־נערן מיניסטער אויף א זיצונג פון סענאט.

די קאָנסטיטוציאָנעלע קאָמיסיע פון סענאט האָט פריער אָנגענומען א רעזאָלו־ציע, צו געבן בירגערשאפט רעכט צו אלע אפּליקאנטן צוגעבאָרן אויף דער טעריטאָריע וואָס באלאנגט איצט צו טשעכאָסלאָוואָ־קיע און אויך צו די וואָס האָבן געוואוינט און ארגאניזאציעס אין דער אויסלאנד.

אין לאנד פאר א לענגערן פעריאָד. דאָס שליסט אָבער ניט אין די טויזנטער "שטאטלאָזע" אידן פון די מזרח פּראָ־וויינצן און באזונדערס די פּליכטלינגען, וואָס וואוינען נאָך ניט לאנג גענוג אין לאנד.

—(::)—

מזל טוב

א זון געבאָרן צו מר. און מרס. ק. לער־טעסמאן, 451 סט. דזשאנס עוועניו. מר־טער און קינד אין בעסטן צושטאנד און דזשענעראל האָספּיטאל.

עטלאכע הנחות פאר אימיגראנטן גוטגעהייסן פון סענאט

(ספּעצ. טעלעג. צו ד״א.וו. דורך "איטא")

וואשינגטאָן, ד. ק., מאי 8 (איטא). — אין דעם באריכט פון דער סענאט אימי־גראציע קאָמיסיע פארגעשלאָגן נעכטן פאר׳ן סענאט, ווערן גוטגעהייסן צוזישן אנדערע פאָלגנדיקע הנחות פאר אימי־גראנטן:

1. די לענגליזירונג פון אלע אימי־גראנטן וואָס זיינען אריינגעקומען אומ־געזעצלעך אין לאנד ביז יולי 1טן 1924, אנשטאט ביז יוני 3טן, 1921.

2. די באפרייאונג פון דער קוואטא פון מענער פון אמעריקאנער בירגערנס.

דער באריכט איז צוגעשטעלט געווארן פון דער קאָמיסיע אין פארבינדונג מיט די ענדערונגען וואָס ווערן געמאכט אינ׳ם נא־טוראליזאציע געזעץ.

—(::)—

סענאט ווארפט דורך הואווערס קאנדידאט פאר הויכן ריכטער

וואשינגטאָן, מאי 8. — מיט 41 שטי־מען צו 39 האָט דער סענאט דורכגע־ווארפן די נאָמינאציע פון ריכטער דזשאן דזש. פארקער פאר ריכטער פון׳ם "סוף־רים קאָורט".

פארקער איז באקאנט פאר א רעאקציי־אנער און קעגנער פון ארבעטער. די אמע־ריקאנער ארבעטער פעדעראציע האָט זיי־ער שטארק געקעמפט קעגן דער באשטי־מונג, און די פּראָגרעסיווערע סענאטאָרן האָבן אין סענאט אים אויך ביטער באַ־קעמפט.

דער דורכפאל פון פארקערס נאָמינא־ציע ווערט באטראכט ווי א קלאפּ פאר הואווערס אדמיניסטראציע וואָס האָט אים נאָמינירט.

—(::)—

90 טויזנט קינדער לער־נען אין אוקראינער אידישע שולן

מאָסקווע, מאי 8 (איטא). — ניינציק טויזנט אידישע קינדער פון שול־עלטער לערנען אין די אידישע שולן אין אוקראי־נע, באריכטעט דער כארקאָווער "שטערן". אויסער דער גרויסער צאָל עלעמענטאר שולן מיט אידיש ווי די אונטערריכט שפּראך, זיינען דאָ א סך מיטל־שולן, און אידישע פּעדאגאגישע אינסטיטוטן אי־בער׳ן גאנצן סאָוועטן פארבאנד. עס זיי־נען דאָ אויך אראָם א הונדערט טעכנישע שולן מיט אידיש ווי די אונטערריכט שפּראך.

דער "שטערן", אנציינדיק אויף די דאָ־זיקע פאקטן, דריקט אויס אָפּטימיזם בנוגע דער צוקונפט פון דער אידישער שפּראך אין אוקראינע.

—(::)—

קאנאדע פארבאָט אימי־גראציע—פון פּאָפּוגייען

וויקטאָריא, ב. ק., מאי 8. — אלע פּייגלאך פון דער פּאָפּוגייען משפּחה וועלן איצט דערקלערט ווערן פאר "ניט גע־ווינשטע אויסלענדער" אין קאנאדע, און זיי וועלן ניט אריינגעלאָזן ווערן מער אין לאנד.

דער געזונטהייט דעפּארטמענט פון דער פּראָווינץ קעמפּט איצט ענערגיש קעגן דער פארשפּרייטונג פון דער "פּאָפּוגאי־קראנקהייט" אין בריטיש קאָלומביא. עס־לאָכע פאלן פון דער קראנקהייט זיינען דאָ ארום וואנקאָווער.

די דאָזיקע קראנקהייט ווערט גע־בראכט דורך די אימפּאָרטירטע פּאָפּוגיי־ען, און די רעגירונג וויל קאָנטיק ארויס־לייגן אן "עמבארגא" אויף זייער אריינפיר אין לאנד.

—(::)—

אנגלא־עגיפּטישע פארהאנד־לונגען נאָך אין א קריטישן צושטאנד

לאָנדאָן, מאי 8. — נאָך א 19־שעה׳די־קע זיצונג פון דער אנגלא־עגיפּטישער קאָנפערענץ, איז מען זיך צענאנגען ניט רעדגרייכנדיק. וועלכע ס׳איז רעזולטאטן. די פּראגע פון עגיפּטנס באטייליקונג אין דער אדמיניסטראציע פון סודאן קאָן בשום אופן ניט געלייזט ווערן, צוליב דער עקשנות פון ביידע צדדים.

די זיצונגען ווערן פארגעזעצט היינט.

הכנסה פון משקה פארקויף געפאלן אין סאסקאטשעוואן

רעדזשיינע, מאי 8. — אין א באריכט וואָס עס אין דאָ פארעפנטלאכט געווארן פון האָוואַרד מעקאָנעל, קוי. סי., פּראָווינ־ציאלער קאסירער, ווערט באקאנט אז פאר דעם לויפנדן יאָר וואָס האָט זיך פארענ־דיקט דעם 31טן מארט, 1930, האָט די סאסקעטשעוואנער רעגירונג פארדינט מיט א האלבן מיליאָן דאָלאר וויניקער אין איר משקה האנדל ווי מיט א יאָר פריער.

דער באריכט לויטעט אז די ריינע הכ־נסה איז געווען צוויי מיליאָן, 398 טויז־ענט און 413 דאָלאר אין פארגלייך צו דריי מיליאָן, 29 טויזנט און 599 דאָלאר, אין דעם פריערדיקן יאָר.

עס ווערט געזאָגט אז די סיבה פאר די קלענערע פארדינסטן איז וואָס עס איז פארקויפט געווארן ווייניקער בראנפן און די רעדוקציע אויף פריינן אויף געווי־סע משקאות, עס ווערט אויך געזאָגט אז די ביר סטארס אָנגעפירט פון דער רעגי־רונג האָבן געליטן פארלוסטן.

די ריינע הכנסה פאר דעם זעלבן חדשים׳דיקן פעריאָד וואָס האָט זיך פאר־ענדיקט דעם 31טן מארט איז געווען 1 מיליאָן, 72 טויזנט און 85 דאָלאר.

ירושלים, מאי 7 (איטא). — אן אוי־סערגעוויינלאכע אנטדעקונג איז דאָ גע־מאכט געווארן אין דער פארצייטיקער בית שמש, וואו עס איז ווארשיינלאך געשטאנ־נען דער טעמפּל צו גאָט פון דער זון, ווען דר. גראנד האָט דארט אויסגעגראבן צוויי קינבאך־ביינער פון חיות מיט גאָלדענע ציין.

ביינער פון חיות מיט גאָלדענע ציין אויסגעגראבן אין א״י

ירושלים, מאי 7 (איטא). — אן אוי־סערגעוויינלאכע אנטדעקונג איז דאָ גע־מאכט געווארן אין דער פארצייטיקער בית שמש, וואו עס איז ווארשיינלאך געשטאנ־נען דער טעמפּל צו גאָט פון דער זון, ווען דר. גראנד האָט דארט אויסגעגראבן צוויי קינבאך־ביינער פון חיות מיט גאָלדענע ציין.

מאָרים סעמועל אין ווינניפּעג

מאָרים סעמועל, דער ברטישער אימי־גראנט־רעדנער, וועט אין ווינניפּעג אָפּהאלטן א פאָלקס־מיטינג אין דער שול פון׳ם ווינניפּעג אינסטיטוט, דאָנערשטאג, מאי 15טן, אנקור־מענדיק אהער פון רעדזשיינע.

—(::)—

ברטישער דיריזשאבל וועט זיין באַ־ארגט מיט טעלעוויזיע אפּאראט

לאָנדאָן, מאי 8. — ווען דער גרוי־סער דיריזשאבל אר.־100 וועט פון דאָ־נען ארום ענדע מאי אָפּפליען קיין קאנאָ־דע, וועלן די פאסאזשירן זיך צעשיידן מיט׳ן לאנדאנער בריעג מיט׳ן באוואוסט־זיין אז אין דער צייט וועלן זיי פליען אי־בער׳ן ברויזנדן אקעאן וועלן זיי זיין אין שטענדיקער פארבינדונג מיט דער וועלט ניט בלויז דורך ראידאָ, נאָר אויך דורך דער נייסטער דערפינדונג — טעלעוויזיע.

עס איז היינט באקאנט געווארן, אז אן אפּאראט איז אריינגעשטעלט געווא־רען אין דער ריזיקער לופט שיף וואָס וועט דערמעגלאכן די באאמטע פון דער שיף צו באקומען וועטער־קארטעס צו־גענדיקע בלויז דורך ריכטיקע אַרטאַ־דאקסישע רכנים.

"אמעריקע" פון גולדענע מדינה

(ספּעצ. טעלעג. צו ד״א.וו. דורך "איטא")

ניו־יאָרק, מאי 8 (איטא).— צוליב דעם פינף־יאָריקן יובילײ פון דעם אידישן ווי־סנשאפטלאכן אינסטיטוט, האָט דער ערן־פּרעזידיום פון׳ם אינסטיטוט פארעפנט־לאכט אן אויפרוף צו אלע אידישע קהלות און ארגאנזיאציעס, איבער גאר דער וועלט, צו שטיצן די גרויסע ארבעט פון דער יונ־גער אינסטיטוציע, וואָס האָט שוין פאר־שפּרייט אירע צוויינג אויבער יובעצן לענ־דער און וועלכע איז אומפּאר־טייאיש. דער אינסטיטוט, ווערט דערקלערט אין׳ם אויפ־רוף, האָט פאר דער קורצער צייט פון זיין עקזיסטענץ שוין געאמכט גרויסע דער־גריכונגען אויף די געביטן פון אויספאָר־שונג פון אידישער געשיכטע, פילאָלאָגיע, עקאָנאָמיק, עטנאָגראפיע און ביבליאָגראָ־פיע.

צווישן די אונטערגעשריבענע אויפ׳ן אויפרוף זיינען: עדוואַרד בערנשטיין, דער 80־יאָריקער סאָציאָלאָגישער פירער און טעאָרעטיקער פון דייטשלאנד; פּראָפּ. אלבערט איינשטיין, בערלין; שמעון דובנאָוו, בערלין; דר. זיגמונד פרויד, ווין; דר. חכם גאסטער, לאנדאָן; דר. סאפיר, שי־קאגא; דר. חיים זשיטלאָווסקי, ניו־יאָרק; פּראָפּ. סימאנסען, קאָפּענהאגען.

שטאט אקאדעמיע פון בייערן וועט פארשן אידישע שפּראך

מינכען, בייערן, מאי 8. — די שטאט־אקאדעמיע פאר וויסנשאפטלאכער פאר־שונג פון גערמאניזם פל